

Unua prelego en Domaszék, 2022

Tiu ĉi prelego ne estas nur la enkonduka prelego pri la temo, sed la unua el serio de tri.

Enkonduko

"*Li faris nenian diferencon inter ni kaj ili*". Tiu versiklo el la libro de la Nova Testamento tradicie nomata Agoj, troviĝas en tikla momento de la naskiĝanta Eklezio. Tiun momenton oni nomas aŭ la koncilio aŭ la sinodo aŭ la konferenco de Jerusalemo.

La cirkonstancoj estas tiaj. Paŭlo ĵus revenis al Antioĥio el sia unua misia vojaĝo. Kie li pasis kaj ankaŭ en Antioĥio estas en la Eklezio multe da ne-judoj, ne cirkumciditoj.

Tiam troviĝis disĉiploj el Jerusalemo kiuj opiniis ke por esti sekvanto de Jesuo oni devas esti ankaŭ sekvanto de la leĝo de Moseo. Tion Paŭlo kaj la Eklezio en Antioĥio volis konfirmon aŭ malkonfirmon de la apostoloj kaj pliaĝuloj en Jerusalemo. Li do vojaĝis tien.

Krom Paŭlo, ankaŭ Petro havis rakonton pri novaj kredantoj de la Evangelio de Jesuo inter la ne-judoj, kun la ne kontestebla signo de la Spirito.

La apostoloj konstatinte ke la Spirito faris nenian diferencon inter ni (la judoj) kaj ili (la ne-judoj), ne devigis la novajn kredantojn ne-judajn sekvi la leĝon de Moseo, nur kelkajn regulojn logikajn : ke ili detenu sin de malpuriĝoj ĉe idoloj kaj de malĉasteco kaj de sufokitaĵoj kaj de sango. Dume la judaj disĉiploj daŭre sekvis la leĝojn de Moseo. Eĉ kiam restas malsamecoj, ili ne havas rolon en la agado de la Spirito.

Nia intenco, kiam ni elektis ĉi tiun versiklon, estis komprenigi ke se la Spirito ne faras diferencon inter la disĉiploj laŭ la origino, tiam ni ne devas fari distingon, diferencon inter la homoj laŭ la origino.

Kaj la demando estas : kio estas ni ? Kio estas ili ? Kaj komence, kio estas mi ? Kiu estas mi ? Kiuj estas ni ? Kiuj estas ili ? Por ni, kaj por Dio. Kiu Dio diras ke mi estas, ke ni estas, ke vi estas, ke la alia estas ?

Kaj ĝuste tiu demando estas antaŭ ni tiel evidenta en la nunaj cirkonstancoj, en multaj lokoj en nia mondo, kiam grandiĝas la emo apartigi, distingi, ekskludi, eĉ nei la identecon de la aliaj, kiam oni difinas la homojn en definitivaj kategorioj distingaj.

Mia plano estas unue rigardi tra la uzo de la pronomoj, kio estas la identeco de ĉiu, kiu estas mi, kiu estas ni, kiu estas ili, kio kunigas kaj disigas, kaj ĉu prave. Kaj fine, kio estas la rigardo de Dio al ĉi tiu problemaro.

Unua parto : mi kaj ni, de mi al ni

Estas do tiu unua demando : *kiu mi estas ?* Profunda kaj foje terura demando por la homa menso. Mi rigardos tra diversaj aspektoj.

Poste, mi venos al apuda demando, kiun Jesuo faris al siaj disĉiploj : Kion oni diras ke mi estas ? Tio estas alia aspekto de identeco. Kiel la alia difinas min ?

Kaj mi poste rigardos kiamaniere oni povas diri "ni".

Kiu mi estas ? Estas diversaj manieroj konsideri ĉi tiun demandon. Kion mi pensas ke mi estas ?

Aŭ : Kion mi sentas ke mi estas ?

Mi eĉ povas daŭrigi : Kiu mi volus esti ? Supozante : Kion mi ne sukcesis esti ? Kion mi mistrakis en mia deziro esti iu tia ?

Krome : el kio mi estas ? Fonto, origino, kaŭzo. Al kio mi estas ? Celo, fato, espero. Por kio mi estas ? Espero, deziro, plenumo.

Kiu mi konscias, ke mi estas ? En tiu konscio pri mia identeco, pri mia persono, pri mia memo, rolas multaj faktoroj, inter ili la sentoj kaj la kompreno. Kiu mi sentas ke mi estas ? Ĉu tio, kion mi sentas, kion mi spertas pri mi mem, ĉu tio prave donas al mi identecon ?, personecon ?

Ĉu mia psiko konscias pri mia individueco, pri mia personeco. Por demandi, *kiu mi estas ?*, mi devas unue konscii ke mi estas iu.

Tiu *iu*, kiu mi estas, konsistas el fiziko, materio, korpo, menso, penso, historio. Kaj tia konstato povas esti rifuzata de la menso, kontestata. Kelkaj ekzemple rifuzas kelkajn aspektojn de sia korpo. Aliaj volas disiĝi de la familia historio, dum ĉe aliaj mankas ĝuste la familia historio.

Sed ne nur tio, kio estas mi, povas difini kiu mi estas. Ankaŭ miaj apartenoj povas difini min, Kaj niaj kvalitoj, ĉu mi agnoskas aŭ rifuzas ilin. Kaj same miaj kvalifikaĵoj.

Ĉu do la respondo al la demando : *Kiu mi estas ?*, dependas de elementoj ekster mi mem ?

Kiam oni parolas pri tia demando, oni parolas pri persono. Persono estas mi, kaj vi ĉiuj unuope. Sed tamen ne forgesu la etimologion de la vorto. Ĝi estas masko. Persono estas masko, ŝajno, ŝajno al mi mem, ŝajno al la aliaj. Al la aliaj, ĉar individueco kunportas aliecon, kaj konsekvence rilaton. Oni ne estas persono, individuo se oni estas sola. Tiam neniu diras, komprenigas ke vi estas, ke vi ekzistas.

Persono funkcias en rilato, ekzistas en rilato, en reto de rilatoj. Kaj en tiuj rilatoj, tiu kiu mi estas, povas esti malsama kun tiu kiu mi ŝajnas, intence aŭ ne. Kaj tiam psikaj problemoj povas ekesti kiam estas tro komplike vivi inter tiu kiu mi sentas esti kaj tiu kiu mi ŝajnas esti por la aliaj. La rilatoj, la komunikado povas suferi kaj suferigi.

La vizaĝo estas la fenestro de la memo, de la persono, de la individuo, la vizaĝo kaj ankaŭ la tuta korpo. En tiu ebla ĥaoso de la personeco, mi devas konscii pri la respondoj al tiu demandoj : kiel mi volus esti ? Kiel mi kredas ke oni vidas min ? Kiel mi strebas ŝajni ? Narcisismo aŭ memhonto povas esti gravaj problemojn, krom ke ambaŭ estas fakte mensogoj al mi mem.

Se persono estas masko, ĝi ankaŭ rilatas al rolo, ne en teatro sed en la socio. Miaj kompetentecoj, miaj kvalitoj ankaŭ povas min difini. Sed por tio, oni bezonas havi la ĝustan bildon pri si mem. Sana personeco inkluzivas memestimon, konscion pri la propra valoro. Ĝi ankaŭ postulas memvalorigon. Ĝi ankaŭ havu pri si mem idealon por atingi, plenumi. La rigardo al si mem estas influata de la reagoj de la aliaj, aŭ de la interpreto de la reagoj de la aliaj, pozitivaj aŭ ne, pravaj aŭ ne.

Problemoj venas kiam la identeco estas senvalorigata, tretita de la aliaj, foje ĝis neniigo de ĉia valoro, Problemoj venas kiam la identeco estas rifuzita de si mem pro la propra korpo ne akceptata. Kiam la identeco, kiam la memo troviĝas ekster la realo, estas revata, plena de envio, de identigo al alia modelo, kiam la emo imiti detruas fakte la propran realon, tiam la deziro esti iu alia estas detruema. Reveno al la realo de la mio postulas internan ŝanĝiĝon malfacilan.

Ekzistas ankaŭ sufiĉe ofta problemoj en la identeco. Temas pri la sindromo de la uzurpanto. Homo, kiu estas agnoskata en la socio pro iu kvalito aŭ kompetenteco sentas sin en la malĝusta pozicio, sentas ke la agnosko ne estas prava. Malgraŭ la ĝenerala konsento pri ties kapablo, tiu ne kapablas identigi sin kun tiuj kvalitoj, kaj pensas ke tio estas uzurpado, ne vola sed tamen. Tiu fenomeno estas en diversaj gradoj ofta, ne necese grava.

Identeco, personeco ne povas funkcii se regas la submetado al la fato. Tio detruas fakte la konscion havi propran vivon, propran memon, propran liberon. Tiu fato estas pezo, ĉu el la propra historio, ĉu el la familia historio, ĉu el eksteraj faktoroj.

Post paroli pri kiel homoj povas kompreni, adopti, enigi la respondon al tiu demando : "*Kiu mi estas ?*", vi komprenis ke tio estas forte ligata al la respondo al alia demando : "*Kiu oni diras ke mi estas ?*" Kiel oni nomas min ? Kiu nomas min ?

Mi jam menciis la fortan efikon de la reagoj, de la rigardo, de la opinio de la alia pri mi, aŭ eĉ de la supozo kiun mi faras pri la rigardo, la opinio de la alia pri mi.

Sed envere, la alia ne konas min. Li nur vidas tion, kion mi lasas videbla, vole-nevole. Tiuj miskonoj postulas reĝustigon, repacigon, do respekton reciprokan.

Mi vivas en ĉirkaŭaĵo, en medio, kun kiu, ene de kiu mi devas vivi pace, bele. En tiu medio, mi havas mian lokon, mian rolon. Min ĉirkaŭas kulturo, arto, religio, filozofio kiuj konsistigas la bazon, la grundon en kiu mi vivas, en kiu mia identeco realiĝas.

En tiu mia mondo, mi anas en tre diversaj medioj : profesio, klubo, grupo, socia klaso, lingvo, etno, gento, tribo, nacio, popolo, ŝtato, patrujo, civitaneco. Ĉu ĉi tiuj apartenoj difinas min ? Ĉu ili estas sufiĉas por diri kiu mi estas ? Certe ne komplete.

Pri tiuj apartenoj, mi povas fieri, aŭ inverse honti. Mi povas senti min plene akceptata aŭ nur tolerata, aŭ eĉ rifuzata.

Tiuj apartenoj estas ligataj ĉiuj al rakonto, al mitologio, al simboloj, al ritoj, kiuj portas la kolektivitan identecon, al kiu mi ligas min ĉu entute, ĉu nur parte. Ekzemple, por multaj junuloj, gravas la vestaĵoj. Ili indikas aliĝon al kulturo, volon pri aparteno, eĉ se kostas, eĉ se ŝokas la gepatroj.

Ekzistas en ĉiu tipo de grupo tiel nomata transiga rito, nuntempe ĉe la studentoj, tradicie en tribaj civilizoj. Ili markas modifon de la socia statuso, kaj sekve de la identeco. Nuntempe, pli kaj pli volas montri sian identecon per tatuoj. Tiel imitante modelojn, ili esprimas sian identecon per simileco. Strange, ĉar, kiel la aŭtoro Amin Maalouf skribis : "*Mia identeco estas la fakto ke mi estas identa al neniu alia persono.*"

En tiu imita sinteno troviĝas unu karaktero de la identeco, de la respondo al la demando "*kiu mi estas*", per, kaj distingiĝo kaj imitado, kaj opono kaj solidareco, kaj aparteno al familio kaj foriro simbola de la familio.

La identeco, disvolviĝas ene de konfliktoj, internaj kaj eksteraj, kaj tiuj konfliktoj lasas vundojn, foje tre malfacile resanigeblaj. La familia historio povas kunporti spurojn neelteneblajn. Same la kunteksto de la ĝenerala historio, ekzemple en disŝiritaj familioj meze de militoj.

Mi ne detaligos, sed estas alia aspekto de tiu : *kiu mi estas*. Temas pri kiu mi volas esti sur la diversaj elektronikaj retservoj, kie oni povas preni pseŭdonimon. Tiam oni kaŝas sin malantaŭ avataro, oni rakontas pri si mem, sed fakte pri tiu, kiu tiu avataro, kiu estas si mem kaj ankaŭ malsama al si mem. En tiuj medioj oni povas esti aŭ si mem, aŭ iu alia, aŭ io meze. Tiaj situacioj ofte permesas reagojn, kiujn oni certe ne havus en la vera vivo, ekzemple ĝis insultoj.

Mi nun parolos pri tiuj kiuj spertas plurajn identecojn, plurajn "*mi estas*".

Elmigrantaj homoj kunportas sian kulturon en alian medion, elradikiĝas kaj provas integriĝi : persona identeca malfacilo, batalo, por ne paroli pri la infanoj.

Simila identeca problemo estas tiu de adoptita infano, kiu volas, bezonas koni siajn radikojn por povi diri : "*mi estas tiu, tia.*" Eĉ aliaj ne volas koni siajn originojn, eble ĝuste por ne travivi malfacilaĵojn.

Rilate al tiu problemo mi volas mencii la kazon de la tiel nomataj "triakulturaj infanoj", kiu daŭras kiam ili estas adoltoj. Temas pri la infanoj kiuj estis, pro la laborloko de la gepatroj, edukitaj en alia lando, meze de alia kulturo. Kiam ili revenas al la lando de la gepatroj, ilia lando, ili ne plu plene apartenas al tiu kulturo en kiu ili ne kreskis. Ili estas triakulturaj, tiu de la familio, tiu de la lando (aŭ eĉ landoj) kie ili kreskis kaj la tria kiun ili mem konstruis per la brikoj de ambaŭ fontoj. Tio estas la kazo de la infanoj de diplomatoj, de misiistoj, de komercistoj aŭ inĝenieroj, de ĵurnalistoj, ktp.

Oni do vidas ke diri "*Mi estas tiu*" ne nur dependas de mia propra sento, sed ankaŭ de la medio ene de kiu mi vivas, de la alia kiu min vidas.

Ni ankaŭ povas kompreni ke tiu identeco ne estas nur "*Mi estas tiu*" sed krome estas "*ni estas tiuj*". La identeco estas ankaŭ kolektiva. Oni apartenas al iu "*ni*" kiam oni eniras en la rakontadon de tiu "*ni*", kiam oni fieras diri "*ni*".

Sed, inverse, ĉu la "*ni*" en kiu mi metas min, en kiu mi sentas min, ĉu sufiĉas por difini min ?

Certe ne. Kiel vi eble jam komprenis, identeco, memo, mio, tio estas dudirekta : identeco en la daŭrado "*Mi estas la sama kiel hieraŭ*", en la loko kaj historio "*Tie kaj tiam mi estas*", en imagaĵo "*mi revas kiel la samuloj*", en kutimoj "*Mi enskribiĝas en ili*", en lingvo "*Mi parolas kiel ni*", kaj samtempe ĝi estas distinga, disiga, unika tra diferenciĝo, novaj apartenoj.

Mi estas mi mem, unika, kaj mi estas mi mem identa al "*ni*", samtempe.

Venontafoje, mi rigardos en alian direkton. Se mia identeco, se mia memo, se mia mio estas difinita per ambaŭ pronomoj "*mi*" kaj "*ni*", kio pri la aliaj, kio pri la "*vi*", kio pri la "*ili*".